

Пріоритетність сімейних форм виховання

На сьогоднішній день в Україні в умовах економічної кризи та політичної нестабільності постає проблема щодо необхідності розробки нових форм утримання та виховання дітей, які перебувають у особливо складних умовах. Перш за все це стосується дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування

Вивчення проблем влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування довело, що сімейне виховання, безперечно, виступає пріоритетною формою в Україні.

Найбільш ефективним, що може сприяти вирішенню проблем соціального становлення, різнобічного виховання дітей, позбавлених батьківського піклування, є передача їх на виховання у сім'ю. Саме в ній формуються світогляд, морально-естетичні ідеали і смаки, норми поведінки, трудові навички, ціннісні орієнтири дитини, тобто ті якості, які згодом становитимуть основу її особистості.

В Україні існує чотири форми сімейного виховання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. За їх пріоритетністю перелік таких - усиновлення, опіка/піклування, прийомні сім'ї, дитячі будинки сімейного типу.

Досвід європейських країн, які вже давно відмовились від інтернатної системи, переконує, що запобігти негативним явищам у виховному процесі підростаючого покоління можна. Потрібно лише посилити державну підтримку сімей з дітьми та інвестувати кошти в розвиток, соціалізацію дітей, які потребують особливої уваги.

Пріоритетність сімейних форм виховання перед інтернатними очевидна - жоден такий заклад ніколи не зможе стати для дитини сім'єю, навіть найкращого вихователя дитина ніколи не назве мамою. У випускників інтернатів часто не складається власна доля і їхні діти так само потрапляють до інтернатів. Особливо жахливе становище у дитини, яка потрапляє до дитячого будинку із віку немовляти.

Істотні відмінності між дітьми, які виховуються в інтернатах та тими, які зростають у сім'ї, зумовлені тим, що заклад не може забезпечити найголовніше - індивідуальний підхід до дитини. Адже, здоровий та всебічний розвиток дітей напряму залежить від умов, в яких вони зростають, а впевненість у своєму майбутньому та повноцінне

самоусвідомлення значною мірою формуються завдяки можливості жити у добробуті, безпечним та гідним життям.

Обов'язок забезпечення розвитку та виховання дітей, які за певних життєвих обставин залишились без батьківського піклування, бере на себе держава. Пріоритетом у влаштуванні таких дітей Сімейним кодексом України, Законами України «Про охорону дитинства», «Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування» визначено саме сімейне виховання. Розвиток саме сімейних інститутів влаштування таких дітей є життєво необхідною умовою виховання дітей, позбавлених можливості виховуватись в біологічній родині.

Усиновлення - це прийняття у сім'ю дитини на правах народженої, з усіма правами та обов'язками, як із боку дорослих, так і з боку дітей.

Переважне право на усиновлення дитини мають:

родичі, незалежно від місця їх проживання;

особи, в сім'ї яких дитина проживала чи проживає;

особи, що усиновляють кількох дітей, що мають родинні стосунки (братів, сестер);

переважне право на усиновлення дітей також має подружжя.

Банк даних про дітей-сиріт області, які підлягають усиновленню, ведеться службою у справах дітей облдержадміністрації. Всеукраїнський банк даних дітей-сиріт та дітей позбавлених батьківського піклування знаходиться в Державному Департаменті з усиновлення та захисту прав дітей Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту.

Опіка та піклування встановлюється для забезпечення виховання дітей, які внаслідок смерті батьків, хвороби або позбавлення батьківських прав чи з інших причин залишилися без батьківського піклування. Опікун призначається за особистою заявою і перевага надається особам, які перебувають у родинних відносинах із дитиною за згодою останньої. Опіка та піклування встановлюється за місцем проживання дитини або майбутнього опікуна/піклувальника.

Опіка встановлюється над дітьми, які не досягли 15-ти років і залишилися без батьківського піклування. Піклування - над неповнолітніми з 15 до 18 років. Опікун (піклувальник) призначається з осіб, близьких дитині, або інших осіб, з огляду на їх можливість виконувати опікунські обов'язки, враховуючи стосунки, що склалися між тим, хто пропонується в опікуни і дитиною. При досягненні дитиною 10-річного віку враховуються побажання самої дитини.

Прийомна сім'я - це сім'я або окрема особа, яка не перебуває у шлюбі, що добровільно, за плату взяла з установ для дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, на виховання та спільне проживання від 1 до 4 дітей.

Прийомні діти - діти-сироти, та діти, позбавлені батьківського піклування, виховуються у прийомній сім'ї до досягнення 18-річного віку(до 23 років в разі навчання). Діти, влаштовані до прийомної сім'ї, зберігають статус дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування та можуть бути усиновлені. Вихованці прийомної сім'ї, якщо це не суперечить інтересам дитини, і не заборонено рішенням суду мають право підтримувати стосунки з біологічними батьками або родичами.

Соціальний супровід прийомних сімей здійснюють центри соціальних служб для сім'ї дітей та молоді, що передбачає надання комплексу правових, психологічних, соціально-педагогічних, соціально-економічних, соціально-медичних та інформаційних послуг, спрямованих на створення належних умов функціонування прийомної сім'ї.

Дитячий будинок сімейного типу - це прийняття за плату в родину, яка створюється за бажанням подружжя або окремої особи, яка не перебуває у шлюбі, на виховання та для спільного проживання не менше 5 дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування. Загальна кількість дітей, включаючи рідних, у такій сім'ї не може перевищувати 10 осіб. Вихованці перебувають у дитячому будинку сімейного типу до досягнення ними 18-річного віку, а в разі продовження навчання - до його

закінчення, але не пізніше досягнення ними 23-х років. До дитячого будинку сімейного типу в першу чергу влаштовуються діти, які перебувають між собою в родинних стосунках, за винятком випадків, коли за медичними показаннями або з інших причин не можуть виховуватися разом. Діти - вихованці ДБСТ мають право підтримувати особисті контакти з біологічними батьками та іншими родичами (якщо це не суперечить їхнім інтересам і не заборонено рішенням суду), і у разі зміни обставин, що призвели до сирітства (виправлення поведінки батьків, поновлення батьківських прав, одужанні від хвороби та ін.) можуть повертатися в біологічні родини. Форму спілкування дітей - вихованців з родичами визначає орган опіки та піклування за погодженням з батьками-вихователями.

Держава надає цим родинам матеріальну та соціальну підтримку, яка складається з соціальної допомоги на дитину і вираховується з 2 прожиткових мінімумів та грошового утримання прийомним батькам.

Прискорені темпи розгортання мережі прийомних сімей, дитячих будинків сімейного типу відбуваються за принципом покращення статистичних показників без здійснення системної роботи з добору та навчання батьків, налагодження соціального супроводу. Існує потреба посилити контроль за рівнем утримання і виховання сиріт, що перебувають під опікою, у прийомних сім'ях, будинках сімейного типу.

Визначальні фактори щодо прийняття сироти до родини є бажання надання допомоги дитині та бездітність сім'ї. Проте ключова роль у перегляді суспільної думки і укріпленні інституту сім'ї повинно забезпечуватися дієвою державною стратегією допомоги сім'ям з дітьми, гарантованою і відповідною матеріальною підтримкою.

Основна умова успішного влаштування дитини у прийомну сім'ю - наявність, логічного контакту між прийомними батьками та дитиною. Якщо при першій зустрічі у прийомних батьків виникають сумніви або негативне сприйняття дитини, краще відмовитися від подальших кроків і не сподіватися на те, що з часом щось зміниться. Завданням соціального працівника є виявлення таких сумнівів з метою їх обговорення з прийомними батьками та прийнятні рішення взяти на виховання цю конкретну дитину краще, коли батьки відмовляться від влаштування конкретної дитини на етапі першого знайомства, ніж після того, як дитина почне звикати до них.

Більш докладну інформацію з питань влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, до різних форм сімейного виховання ви можете отримати в службі у справах дітей Роздільнянської райдержадміністрації за адресою: м. Роздільна, вул. Привокзальна, 14 (приміщення спортивної школи)